

Eduskunnan talousvaliokunta 7.11.2025

Markku Rajamäki
Johtava asiantuntija, yritysturvallisuus ja riskienhallinta
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Huomiot ja muutosehdotukset

HE 145/2025 vp

Elinkeinoelämän keskusliitto

Yleiset huomiot

- Huoltovarmuuslainsäädännön kokonaisuudistus on tarpeen.
- Keskeistä on säätää huoltovarmuuteen liittyvistä viranomaistehtävistä lailla. Tämä oli mm. TEM:n pyynnöstä vuonna 2023 lausunnon antaneen valtiosääntöoikeuden professori, dosentti Tuomas Ojasen näkemys. Tältä kannalta esitetyt muutokset ovat laajempia kuin olisi välttämättä ollut tarpeen.
- Huoltovarmuuden yhteistyömalli yksityisen ja julkisen välillä ilman, että yksityisiä toimijoita siihen lailla velvoitettaisiin, on Suomen vahvuus. Nyt kokonaisuutta viedään selvästi viranomaisvetoisempaan ja –keskeisempään suuntaan. Elinkeinoelämästä yhteistyön subjektina tulee aiempaa enemmän objekti. Tämä ei ole hyvä suunta.
- Keskeisin negatiivinen muutos on se, että elinkeinoelämän osallistaminen huoltovarmuuden suunnittelussa ja ohjauksessa vähenee selvästi.
- On erittäin tärkeää, että mukana on riittävästi tasapainottavia elementtejä, jotta elinkeinoelämän toimijat saadaan pidettyä mukana.
- Esitys on monien tavoitteiden ja yksittäisten säännösten osalta kannatettava.
- Nostamme seuraavassa esiin esityksen keskeisimmät huoltovarmuuslain muutostarpeet. Olemme ottaneet niihin ja muihin muutostarpeisiin tarkemmin kantaa valiokunnalle toimittamassamme lausunnossa.

Keskeisimmät muutosesitykset 1/4

1. **Lisätään myös lakkotilanteet huoltovarmuuslainsäädännön fokukseen. (1 luku 1 §)**

   • Näkökulma huoltovarmuusvaikutuksiin. Lakko-oikeuteen ja työmarkkinaosapuolten asemaan ei puututa.

2. **Luodaan Huoltovarmuusneuvostolle paremmat mahdollisuudet vaikuttaa huoltovarmuustyön ohjaamiseen ja huoltovarmuusyhteistyöhön säätämällä sille selkeät tiedonsaantioikeudet sekä täsmentämällä asetuksenanto-oikeuden sisältöä ja rajoja. (1 luku 2 §)**

   • Roolia tarkoitettu vahvistaa, mutta Huoltovarmuusneuvosto kytketty irti 3 ja 4 lukujen johtamisesta, päätöksenteosta ja ohjauksesta, eikä tietojensaantioikeudesta ole säädetty.

Keskeisimmät muutosesitykset 2/4

3. **Vahvistetaan elinkeinoelämän osallistamista lisääntyvän viranomaisvetoisuuden vastapainona: a) säätämällä, että poolitoimintaan osallistuminen on aina vapaaehtoista, b) säätämällä, että poolit ovat elinkeinoelämävetoisia ja puheenjohtaja on pääsääntöisesti elinkeinoelämän edustaja sekä c) täsmentämällä huoltovarmuuskriittisen yrityksen kriteereitä ja nimeämismenettelyä. (1 luku 3 §)**

   • Esityksen mukaan a)- ja b) –kohtien asiantilaa ei ole tarkoitus muuttaa, mutta olisi parasta, että nämä perustavanlaatuiset periaatteet kirjattaisiin tässä tilanteessa suoraan säännöstekstiin. Huoltovarmuuskriittisen yrityksen kriteerit ovat liian epätäsmälliset. Poolitoimikunnilla tulee jatkossakin olla rooli nimeämismenettelyssä, vaikka HVK:n pääjohtaja tekisikin päätöksen.

4. **Määritellään Huoltovarmuuskeskus CER-direktiivin tarkoittamaksi kansalliseksi CER-yhteyspisteeksi. (2 luku 5 §)**

   • Asiasta oli tarkoitus linjata po. lainsäädännön yhteydessä. Nyt viitataan epätäsmällisesti siihen, että ”direktiivin toimeenpanon osalta Huoltovarmuuskeskukselle voidaan tarvittaessa tulosohjauksen kautta osoittaa Huoltovarmuuskeskuksen nykyiseen toimintaan liittyviä tehtäviä.” Olisi selkeintä, että näistäkin tehtävistä säädettäisiin lailla.

Keskeisimmät muutosesitykset 3/4

5. **Varmistetaan elinkeinoelämän kattavampi osallistaminen huoltovarmuusyhteistyön ohjaamiseen säätämällä, että Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmään nimetään useampia elinkeinoelämän edustajia asiantuntijoiksi. Tarkennetaan lisäksi ohjausryhmän tehtäviä. (4 luku 9 §)**

   • Yksi asiantuntija ei ole riittävä. Toimiva malli olisi esim. kaksi pysyvää nelivuotisella kaudella ja kaksi vaihtuvaa kaksivuotisin kausin. Lisäksi olisi hyvä pohtia, onko ohjausryhmän, Huoltovarmuusneuvoston ja asiantuntijan kausien sykli toisiinsa nähden optimaalinen.

   • Säännöksen 3) –kohta ja sen perustelut ovat epätäsmälliset. On oltava täysin selvää, tuleeko asia viedä tiedoksi, keskusteltavaksi vai päätettäväksi ohjausryhmään.

6. ***Tehdään jo nyt vähintään suunnitelma siitä, milloin ja miten huoltovarmuusmaksun rahoitukseen etsitään pitkäaikainen, rahoituksen kestävällä tavalla turvaava ratkaisu. Korotetaan esitettyä huoltovarmuusrahaston likvidien varojen valtiovarainministeriölle tulouttamisen rajaa esim. 200 tai 250 M€:oon (6 luku 14 ja 15 §)***

   • Esitetty huoltovarmuusmaksun korottaminen lykkää ongelman ratkaisua.

   • Likvidien varojen määrä on se puskuri, jolla HVK voi kriisitilanteessa rahoittaa välttämättömiä hankintoja. Mielestämme puskurin tulisi olla enemmän kuin 150 M€.

Keskeisimmät muutosesitykset 4/4

7. **Säilytetään elinkeinonharjoittajien ja elinkeinoelämän järjestöjen tietojenantovelvollisuus myös sektoreille ja pooleille niiden itsenäisesti tietoja pyytäessä tai vähintään säädetään, että Huoltovarmuuskeskuksen pyytämät tiedot tulee samanaikaisesti antaa myös sektoreille ja pooleille. Tarkennetaan, että tietojenantovelvollisuutta ei missään olosuhteissa uloteta lähdesuojan alaisiin tietoihin. (8 luku 22 §)**

   • Esitys on ristiriidassa TEM:n vuoden 2024 arviomuistion kanssa (”Säännös on olennainen ja välttämätön sektori- ja polityön mahdollistamiseksi.”). Pooleilla on oltava itsenäistä toimintakykyä ja –alaa. Toimialatyö on aivan huoltovarmuustyön keskiössä ja se liima, joka pitää yritykset mukana. Kyse on toimialaa koskevista tiedoista, joille poolin toiminta perustuu.